

विशेष सहाय्य योजनेच्या मासिक लाभाचे
बँकांमधून वाटप करताना घ्यावयाची
काळजी

महाराष्ट्र शासन
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग
शासन परिपत्रक क्रमांक : विसयो २०१२/प्र.क्र.३५७/विसयो-१,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक : ०५ ऑक्टोबर, २०१२.

प्रस्तावना :- विशेष सहाय्य योजनेत समाजातील उपेक्षित निराधार व्यक्तींना उदरनिर्वाहासाठी आर्थिक मासिक लाभ देण्यात येतो. १ एप्रिल, २००९ पूर्वी हा आर्थिक लाभ लाभार्थ्यांच्या बँकेतील खात्यात किंवा रोख, मनीऑर्डरद्वारे देण्यात येत होता. त्यामुळे दिनांक १ एप्रिल, २००९ नंतर सक्तीने पोस्ट किंवा बँकेच्या खात्याद्वारे असा लाभ देण्याची पध्दत सुरु करण्यात आली. मात्र, तरीही ग्रामीण भागात लाभार्थ्यांच्या अडचणींचा फायदा घेऊन काही असामाजिक प्रवृत्तीच्या व्यक्तींमार्फत ही रक्कम लाभार्थ्यांपर्यंत पोहोचू न देता अपप्रकार सुरु असल्याचे शासनाच्या निदर्शनास आणण्यात आले. याशिवाय बँकेत लाभार्थी गेल्यानंतर दिवसभर ताटकळत उभे रहावे लागणे, स्लीप भरता न येणे, बँकेमध्ये गर्दी असणे अशा विविध कारणास्तव अशा लाभार्थ्यांकडून अशा अपप्रवृत्तीवर कशाप्रकारे नियंत्रण आणता येईल याबाबत बँक, क्षेत्रीय अधिकारी / कर्मचारी, लाभार्थी यांच्याशी चर्चा केली असता काही उपाययोजना दृष्टीक्षेपात आल्या. हे सर्व विचारात घेऊन शासन खालीलप्रमाणे निर्देश देत आहे.

परिपत्रक :

१. शासनाच्या असे निदर्शनास आले की, संजय गांधी योजना तहसिलदार कार्यालयातून संबंधीत बँकेला इंग्रजीमध्ये लाभार्थ्यांची नावे, त्यांच्या खात्यात जमा करावयाची रक्कम व बँक खाते क्रमांक अशी यादी व त्या यादीवरील रकमेचा धनादेश देण्यात येतो. मात्र, ही यादी पेन ड्राईव्ह / सीडी / ई-मेलने अशी सॉफ्ट कॉपीमध्ये बँकेस न देण्याच्या क्षुल्लक कारणासाठी बँकेस / पोस्टास लाभार्थ्यांच्या खात्यात पैसे जमा करण्यासाठी दोन दिवस ते एक आठवड्याचा विलंब होतो, असे आढळून आले. सबब, यापुढे सर्व संजय गांधी योजना तहसिलदार कार्यालयांनी अशा मासिक लाभाची यादी व धनादेश बँकेला देताना विशिष्ट कर्मचाऱ्यावर जबाबदारी निश्चित करावी व त्यांच्याकडूनच त्या यादीचा ई-मेल / सीडीवर / पेन ड्राईव्हद्वारे ही माहिती बँकेस द्यावी. **मात्र बँकेस दिलेली यादी व पेन ड्राईव्हमध्ये दिलेली सॉफ्ट कॉपी ही एकच असेल याची निश्चित खात्री करावी, म्हणजे अशा विलंबास नियंत्रण घालता येईल.**
२. ज्या ठिकाणी काही असामाजिक प्रवृत्तीच्या व्यक्ती एकापेक्षा अधिक पासबुक एकगड गोळा करून आणत असतील तर अशा वेळेस त्या व्यक्तीचे बँकेतील कॅमेरा असल्यास योग्य चित्रण करून घ्यावे व तात्काळ अशा व्यक्तीस पोलीसांकडे चौकशीसाठी द्यावे.
३. बँकेच्या परिसरात सतत ठराविक / असामाजिक प्रवृत्तीच्या व्यक्ती वावरत असतील तर अशा व्यक्तीबाबत बँकेने संजय गांधी योजना तहसिलदार कार्यालय व जिल्हा पोलीस अधिक्षक यांना कळवून त्यांच्या विरुद्ध कारवाई करावी.
४. बँकेस दरवर्षी लाभार्थ्यांच्या हयातीचे प्रमाणपत्र द्यावे लागते, असे प्रमाणपत्र तलाठी, त्या गावातील शाळेचे मुख्याध्यापक यांच्या सहीने लाभार्थ्यांच्या फोटोसह प्रमाणित केलेले असावे. हयातीचे प्रमाणपत्र प्राप्त न झाल्यास पुढील अनुदान थांबविण्यात यावे.
५. केंद्र शासनाने देशातील गरीब नागरिकांना शासकीय योजनांचा लाभ मिळण्यासाठी लाभार्थ्यांचे झिरो बॅलन्स खाते उघडण्याबाबत निर्देश दिले आहेत. ज्या बँका याला विरोध करतील त्यांची State Level Bankers Committee (SLBC), व रिझर्व्ह बँकेकडे तक्रार करावी. तसेच शासनाला ह्या बाबी पुढील कार्यवाहीसाठी पाठविण्यात याव्यात.
६. मासिक लाभाचे व्यवस्थित वाटप होण्यासाठी जिल्हाधिकाऱ्यांनी जिल्हा लिड बँक समितीमध्ये हा मुद्दा चर्चेला घ्यावा.

७. बँकेने मासिक लाभ वाटप करणारे कर्मचारी व त्यांच्या हालचालीवर लक्ष ठेवावे. जेणेकरून सदर कर्मचारी व बाहेरील अन्य व्यक्ती यांच्याकडून या मासिक लाभाच्या वाटपामध्ये काही संगनमत किंवा अपप्रवृत्ती उदयास येणार नाही याची दक्षता घ्यावी.

८. केंद्र शासनाचे तसेच रिझर्व्ह बँकेचे शासनाच्या लाभाच्या योजनांकरता लाभार्थ्यांचे झिरो (०) फ्रील अकाउंट उघडावे असे स्पष्ट निर्देश असताना काही बँका ५०० ते १,००० रुपये पासबुक मध्ये कायम ठेवण्याची सक्ती गरीब लाभार्थ्यांना करतात. ही बाब रिझर्व्ह बँकेच्या मार्गदर्शक तत्वाच्या विरुद्ध आहे. अशा बँकांची नावे तात्काळ SLBC ची लीड बँक "महाराष्ट्र बँक, पुणे" यांना खालील पत्त्यावर कळवावे :-

"संचालक (SLBC), स्टेट लेव्हल बँकर्स कमिटी, लोकमंगल कार्यालय, शिवाजीनगर, पुणे."

यांना कळवावे व जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखालील जिल्हा लिड बँकेच्या बैठकीत ही बाब निदर्शनास आणावी. त्याचा तपशिल शासनास, रिझर्व्ह बँक मुंबई यांनासुद्धा पाठवावा.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

संभालक सांकेतिक :- 2012/005/117367222

(आर.डी.शिंदे)

सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा.राज्यपालांचे सचिव

मा.मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव

मा.उप मुख्यमंत्र्यांचे सचिव

सर्व जिल्ह्यांचे पालक मंत्री

सर्व मंत्र्यांचे खाजगी सचिव

सर्व राज्यमंत्र्यांचे खाजगी सचिव

सर्व जिल्हा परिषदांचे अध्यक्ष

मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य

महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता / लेखा परीक्षा) १/२, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई / नागपूर

सचिव, ग्रामीण विकास मंत्रालय, भारत सरकार, कृषि भवन, नवी दिल्ली

महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई

प्रबंधक, लोक आयुक्त आणि उप लोक आयुक्त कार्यालय

संचालक, नागरी प्रशासन, नवीन प्रशासकीय इमारत, मुंबई

वित्त विभाग (व्यय-१४ / अर्थसंकल्प -७) , मंत्रालय, मुंबई

सर्व मंत्रालयीन विभाग / सर्व विभागीय आयुक्त / सर्व महापालिका आयुक्त / सर्व पोलीस आयुक्त

सर्व जिल्हाधिकारी / सर्व जिल्हा पोलीस अधीक्षक / सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी

संचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई

संचालक, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई

अधिदान व लेखा अधिकारी व लेखा कार्यालय, मुंबई

विभागीय समाजकल्याण अधिकारी (मुंबई/नाशिक/पुणे/औरंगाबाद/अमरावती/नागपूर)

सर्व उप विभागीय उप जिल्हाधिकारी (प्रांत अधिकारी)

सर्व तहसिलदार, संजय गांधी योजना कार्यालय.यांनी या परिपत्रकाची प्रत त्यांच्या पत्रासह संबंधित बँकांच्या शाखा प्रबंधकांस पाठवावी व अशा अपप्रवृत्तींना आळा बसविण्याच्या दृष्टीने कार्यवाही करण्याची विनंती करावी.

सर्व कोषागार अधिकारी / सर्व पंचायत समितीचे गट विकास अधिकारी

सर्व उप कोषागार अधिकारी

सर्व अधिकारी, सा.न्या.व वि.स.विभाग,मंत्रालय, मुंबई

निवड नस्ती / का.विसयो-१.